

(Ф 03.02 – 110)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний авіаційний університет

Факультет міжнародних відносин

Кафедра журналістики

УЗГОДЖЕНО

Декан

Ю. Волошин

2021 р.

«20» 05

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної роботи

Богдан

«25» 05

A. Полухін
з 2330

2021

р.

Система менеджменту якості

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«Інформаційні війни»

Галузь знань:

06 «Журналістика та інформація»

Спеціальність:

061 «Журналістика»

Освітньо-професійна програма:

«Журналістика»

Форма навчання	Сем.	Усього (год. / кредитів ECTS)	ЛК Ц	ПР.З	Л.З	СРС	ДЗ / РГР / К.р	КР / КП	Форма сем. контролю
Денна	2	180/ 6	34	17	–	129	-	–	екзамен 2с
Заочна	1,2	180/ 6	10	8	–	162	1 к - 2с	–	екзамен 2с

Індекс: НМ-17-061/20-1.7

Індекс: НМ-12-061з/20-1.7

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Інформаційні війни»	Шифр документа	СМЯ НАУ РНП 15.01.04 – 01 – 2021
стор.2 з 11			

Робочу програму навчальної дисципліни «Інформаційні війни» розроблено на основі освітньої програми та навчальних планів № НМ-17-061/20 та № НМ-17-061з/20 підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «Магістр» за спеціальністю 061 «Журналістика» освітньо-професійної програми «Журналістика» та відповідних нормативних документів.

Робочу програму розробили:

доцент кафедри журналістики

Г.І.Назаренко

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні випускової кафедри спеціальності 061 «Журналістика» освітньо-професійної програми «Журналістика» – кафедри журналістики, протокол № 1 від «18 » січня 2021 р.

Завідувач кафедри

В.М. Васильченко

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні науково-методично-редакційної ради факультету міжнародних відносин, протокол № 1 від «01 » лютого 2021 р.

Голова НМРР

К.В. Сидоренко

Рівень документа – 3б

Плановий термін між ревізіями – 1 рік

Контрольний примірник

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Інформаційні війни»	Шифр документа стор.3 з 11	СМЯ НАУ РНП 15.01.04 – 01–2021
--	---	---	---

ЗМІСТ

	сторінка
Вступ	4
1. Пояснювальна записка	4
1.1. Заплановані результати	4
1.2. Програма навчальної дисципліни	5
2. Зміст навчальної дисципліни.....	7
2.1. Структура навчальної дисципліни (Тематичний план).....	7
2.2. Контрольна (домашня) робота.....	8
2.3. Перелік питань для підготовки до екзамену.....	8
3. Навчально-методичні матеріали з дисципліни	8
3.1. Методи навчання	8
3.2. Рекомендована література (базова і допоміжна)	8
3.3. Інформаційні ресурси в Інтернеті	9
4. Рейтингова система оцінювання набутих студентом знань та вмінь	9

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Інформаційні війни»	Шифр документа стор.4 з 11	СМЯ НАУ РНП 15.01.04 – 01–2021
--	---	--	---

ВСТУП

Робоча програма (РП) навчальної дисципліни «Інформаційні війни» розроблена на основі «Методичних рекомендацій до розроблення та оформлення робочої програми навчальної дисципліни денної та заочної форм навчання», затверджених розпорядженнями №071/роз. від 10.07.2019 р., № 088/роз, від 16.10.19 та відповідних нормативних документів.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Заплановані результати

Навчальна дисципліна є теоретичною основою сукупності знань та вмінь, що є підґрунтям становлення фахівця у галузі журналістики та інформаційної політики. Вивчення даної дисципліни передбачає формування теоретичного мислення, оволодіння практичними навичками щодо безпеки інформаційних технологій та інформаційних ресурсів, захисту від шкідливого впливу інформації та інформаційної вразливості особистості, суспільства, цивілізації.

Актуальність процесів формування системної практики ведення інформаційних війн викликала необхідність комплексної підготовки профільних фахівців як важливої стратегічної мети держави. Особливо гостро це питання постало в контексті останніх подій на Півдні та Сході України.

Метою викладання навчальної дисципліни є ознайомлення студентів з основними характеристиками, цілями, методами інформаційних війн; концептуальними і прикладними аспектами проведення інформаційних війн у сучасному світі, а також сформувати вміння щодо аналізу і планування інформаційних операцій у державній інформаційній політиці.

Також метою викладання навчальної дисципліни «Інформаційні війни» є вивчення світового досвіду і його адаптація у сучасних українських реаліях, теоретичне та практичне опанування студентами основ інформаційної безпеки, комунікативних технологій впливу на масову свідомість з довготривалими та короткотривалими цілями; вироблення та набуття практичних навичок, необхідних для пошуку та професійного аналізу джерел інформації.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- опанування теоретичними знаннями щодо історії інформаційних війн та розвитку практики інформаційної війни;
- знайомство з особливостями інформаційних війн у зарубіжних країнах;
- вивчення законодавчої бази інформаційної політики в Україні;
- формування у студентів знання про методи та засоби інформаційної боротьби;
- засвоєння теорії, методології та методики ведення сучасних інформаційно-комунікаційних протистоянь.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути наступні компетентності:

- знати сутність і характерні риси інформаційної війни;
- орієнтуватись у способах введення в оману супротивника в інформаційній війні;
- розуміти методи формування «образу ворога» в інформаційних війнах;
- опанувати напрями використання мережі Інтернет в інформаційних війнах;
- знати способи і методи психологічного впливу в інформаційній війні;
- орієнтуватись у візуальних, аудіо та аудіовізуальних засобах інформаційної війни;
- визначати ознаки ведення інформаційної війни проти країни;
- виявляти методи пропаганди в інформаційному протиборстві;
- виявляти і аналізувати інформаційні операції в мережі Інтернет;

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Інформаційні війни»	Шифр документа стор.5 з 11	СМЯ НАУ РНП 15.01.04 – 01–2021
--	---	--	---

- розробляти план інформаційної операції;
- проводити аналіз цільових аудиторій;
- аналізувати і виявляти методи дезінформації в інформаційних війнах;
- визначити ефективні способи протидії інформаційним операціям.

Навчальна дисципліна «Інформаційні війни» базується на знаннях таких дисциплін: «Психологія мас», «Сучасна культура», «Політична журналістика» та ін.

1.2. Програма навчальної дисципліни.

Навчальний матеріал дисципліни структурований за модульним принципом і складається з 2 навчальних модулів, а саме:

- «Концептуально-прикладні аспекти інформаційної війни»;
- «Державно-правовий механізм інформаційної безпеки»,

кожен з яких є логічною завершеною, відносно самостійною, цілісною частиною навчальної дисципліни, засвоєння якої передбачає проведення модульної контрольної роботи та аналіз результатів її виконання.

Модуль №1 «Концептуально-прикладні аспекти інформаційної війни»

Тема 1. Об'єкт та предмет курсу «Інформаційні війни». Актуальність, завдання, теоретичні засади.

Структура курсу. Рекомендовані джерела. Актуальність процесів формування системної практики ведення інформаційних війн. Основні завдання, які вирішує курс. Підходи до визначення сутності інформаційного протиборства/війни. Методології та методики ведення сучасних інформаційно-комунікаційних протистоянь. Актуальні напрямки дослідження інформаційних війн.

Тема 2. Історія інформаційних війн.

Приклади первісних інформаційних війн. Інформаційні війни часів Середньовіччя та Відродження. Поради для політичних та військових лідерів Ніколо Макіавеллі. світові конфлікти XIX ст. Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій та інформаційної війни в XX ст. Цифрові віртуальні конфлікти та реальні інформаційно-психологічні операції ХХІ ст. Ознаки новітніх протистоянь.

Тема 3. Поняття інформаційної війни. Інформаційна зброя.

Характерні риси інформаційної війни. Визначення термінів «інформаційна війна», «інформаційна операція». Об'єкти інформаційного впливу. Інформаційна зброя. Ознаки ведення інформаційної війни проти держави.

Тема 4. Види та форми інформаційної війни.

Види та форми інформаційної війни. Технічна складова інформаційних воєн. Перемога та поразка в інформаційній війні.

Тема 5. Еволюція інформаційного протиборства.

Поняття та зміст інформаційного протиборства. Сутність, види та функції інформаційної боротьби. Психологічні операції як ключовий елемент інформаційного протиборства. Види психологічного впливу. Зміст та призначення інформаційно-психологічних операцій, їх особливості та відмінності від інших видів інформаційної діяльності.

Тема 6. Пропаганда як форма проведення психологічних операцій.

Принципи і правила пропагандистського впливу. Типи пропаганди. Пропагандистські методи в інформаційних війнах. Переконання і навіювання в психологічних операціях.

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Інформаційні війни»	Шифр документа СМЯ НАУ РНП 15.01.04 – 01 – 2021	стор.6 з 11
--	---	--	--------------------

Тема 7. Маніпулювання інформацією.

Поняття та зміст маніпулювання. Види інформаційних маніпуляцій. Способи маніпулювання інформацією. Методики пошуку, відбору, верифікації даних у журналістиці.

Тема 8. Фейк як антиджерело інформації

Сутність фейкових новин. Конструювання фейків. Приклади фейкових новин. Правила перевірки фейкових новин.

Тема 9. Дезінформаційні заходи в інформаційних війнах.

Сутність і принципи введення в оману супротивника. Способи та планування введення в оману супротивника. Приклади дезінформаційних заходів в сучасних інформаційних війнах. Сутність і специфіка чуток. Класифікація чуток як засобу інформаційно-психологічного впливу.

Модуль №2 «Державно-правовий механізм інформаційної безпеки»

Тема 1. Поняття інформаційної безпеки.

Підходи до визначення поняття «національна безпека». Поняття інформаційної сфери. Співвідношення понять національної та інформаційної безпеки. Підходи до визначення поняття «інформаційна безпека».

Тема 2. Забезпечення інформаційної безпеки.

Загальні принципи та рівні забезпечення інформаційної безпеки. Проблеми забезпечення інформаційної безпеки. Категорії моделі безпеки інформації. Безпека інформації при застосуванні інформаційних технологій. Програмно-технічні засоби і способи забезпечення інформаційної безпеки.

Тема 3. Міжнародні стандарти інформаційної безпеки.

Вироблення стандартів інформаційної безпеки. «Єдині критерії безпеки інформаційних технологій». Основні положення Окінавської Хартії глобального інформаційного суспільства. Європа і глобальне інформаційне суспільство. Правова база становлення інформаційного суспільства. Органи ЄС, що забезпечують реалізацію європейської політики інформаційного суспільства

Тема 4. Кібербезпека як новий вид інформаційної безпеки.

Кібернетична безпека. Кібератаки. Комп'ютерні «віруси». Використання комп'ютерних та інформаційних технологій. Заходи кібербезпеки.

Тема 5. Проблеми забезпечення інформаційної безпеки України.

Поняття системи забезпечення інформаційної безпеки. Основи державної політики інформаційної безпеки. Мета забезпечення інформаційної безпеки.

Тема 6. Інформаційна безпека України в новітніх умовах.

Інформаційна безпека України в умовах початку російської агресії. Фантом Міністерства інформаційної політики України.

Тема 7. Доктрина інформаційної безпеки України.

Доктрина інформаційної безпеки України. Концепція інформаційної безпеки України. Співробітництво України та ЄС у сфері гармонізації інформаційного законодавства. Адаптація законодавства України до європейських стандартів: інституційний підхід.

Тема 8. Система інформаційної безпеки України.

Питання створення системи інформаційної безпеки України. Рівні формування режиму інформаційної безпеки України. Вдосконалення забезпечення інформаційної безпеки України.

2. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Структура навчальної дисципліни (тематичний план)

№ п/п	Назва теми	Обсяг навчальних занять (год.)							
		Денна форма навчання				Заочна форма навчання			
		Усього	Лекції	Практ. заняття	СРС	Усього	Лекції	Практ. заняття	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Модуль №1 «Концептуально-прикладні аспекти інформаційної війни»									
1.1	Об'єкт та предмет курсу «Інформаційні війни». Актуальність, завдання, теоретичні засади.	2 семестр				1 семестр			
		8	2	-	6	4	2	-	2
1.2	Історія інформаційних війн	10	2	-	8	4	2	-	2
1.3	Поняття інформаційної війни. Інформаційна зброя.	10	2	2	6	4	2	-	2
1.4	Види та форми інформаційної війни.	10	2	-	8	2		-	2
1.5	Еволюція інформаційного протиборства.	8	2	-	6	2		-	2
1.6	Пропаганда як форма проведення психологічних операцій.	12	2	2	8	4		-	4
1.7	Маніпулювання інформацією.	10	2	2	6	2		-	2
1.8	Фейк як антиджерело інформації	12	2	2	8	2		-	2
1.9	Дезінформаційні заходи в інформаційних війнах.	6	1	-	5	4		-	4
1.10	Модульна контрольна робота № 1	4	-	1	3	2		-	2
Усього за модулем №1		90	17	9	64	30	6	-	24
Модуль №2 «Державно-правовий механізм інформаційної безпеки»									
2.1	Поняття інформаційної безпеки.	2 семестр				2 семестр			
		8	2	-	6	20	2	2	16
2.2	Забезпечення інформаційної безпеки	12	2	2	8	20	2	2	16
2.3	Міжнародні стандарти інформаційної безпеки.	10	2	2	6	14	-	2	12
2.4	Кібербезпека як новий вид інформаційної безпеки	10	2	-	8	14	-	2	12
2.5	Проблеми забезпечення інформаційної безпеки України.	8	2	-	6	12	-	-	12
2.6	Інформаційна безпека України в новітніх умовах.	12	2	2	8	14	-	-	14
2.7	Доктрина інформаційної безпеки України.	9	2	1	6	14	-	-	14
2.8	Система інформаційної безпеки України.	11	2	-	8	12	-	-	12

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
			1						
2.9	Контрольна (домашня) робота	6	-	-	6	8	-	-	8
2.10	Модульна контрольна робота №2	4	-	1	3	10	-	-	10
2.11	Підсумкова семестрова контрольна робота (ЗФН)	-	-	-	-	10	-	-	10
Усього за модулем №2		90	17	8	65		4	8	138
Усього за навчальною дисципліною		180	34	17	129	180	10	8	162

2.2. Домашнє завдання. Контрольна робота (ЗФН)

У другому семестрі студенти виконують домашнє завдання, контрольну (домашню) роботу (ЗФН) з метою закріплення знань, одержаних у процесі вивчення дисципліни. Конкретна мета домашнього завдання полягає у залученні студентів до самостійної роботи з фаховою літературою; формуванні навичок пошуку необхідних джерел і матеріалів; напрацюванні у студентів вміння аналізувати, узагальнювати і робити висновки.

Завдання на контрольну (домашню) роботу доводяться викладачем до студента індивідуально і виконуються відповідно до розроблених провідним викладачем методичних матеріалів.

2.3. Перелік питань для підготовки до екзамену

Перелік питань та зміст завдань для підготовки до екзамену, розробляються провідним викладачем кафедри відповідно до робочої програми та доводяться до відома студентів.

3. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ З ДИСЦИПЛІНИ

3.1. Методи навчання

При вивчення навчальної дисципліни використовуються наступні методи навчання:

- пояснлювально-ілюстративний метод;
- метод проблемного викладу;
- евристичний метод;
- дослідницький метод.

Реалізація цих методів здійснюється при проведенні лекцій, практичних занять, самостійному вирішенні завдань, роботі з навчальною літературою. Окрім цього, практичні заняття проходять у формі дискусій, презентацій, круглих столів, ділових ігор, неодмінною складовою засвоєння практичних навичок є розгляд і вирішення кейсів.

3.2. Рекомендована література

Базова література:

- 3.2.1 Курбан О.В. Сучасні інформаційні війни в мережевому он-лайн просторі: навчальний посібник / О.В.Курбан. – Київ: ВІКНУ, 2016. - 286 с.
- 3.2.2 Нестеряк Ю. В. Державна інформаційна політика: теоретико-методологічні засади : моногр. / Ю. В. Нестеряк. – К. : вид-во НАДУ при Президентові України, 2014. – 346 с.
- 3.2.3 Почепцов Георгій. Сучасні інформаційні війни / Г.Г. Почепцов. – Київ, 2016. – 498 с.
- 3.2.4 Почепцов Г. Г. Информационные войны / Г. Г. Почепцов. – К. : Ваклер, 2000. – 213 с.
- 3.2.5 Тоффлер Э. На пороге будущего / Э. Тоффлер // “Американская модель”: с будущим в конфликте. – М., 1984
- 3.2.6 Чічановський А. А. Інформаційні процеси в структурі світових комунікаційних систем : підручник / А. А. Чічановський, О. Г. Старіш. – К. : Грамота, 2010. – 568 с.

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Інформаційні війни»	Шифр документа стор.9 з 11	СМЯ НАУ РНП 15.01.04 – 01 – 2021
---	---	---	---

Додаткова література:

- 3.2.7 Аронсон Э. Пратканис Э.Р. Эпоха пропаганды: механизмы убеждения повседневное использование и злоупотребление. – СПб.: прайм-ЕВРОЗНАК, 2002. – 384 с.
- 3.2.8 Баранов О. А. Пріоритетні напрями розвитку інформаційного права в Україні / О. А. Баранов // Держава і право. – 2011. – Вип. 52. – С. 225–231.
- 3.2.9 Бжезінський, Збігнєв. Велика Шахівниця. Американська першість та її стратегічні імперативи; пер. з англ. О. Фешовець. - Л. ; Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2000. - 236 с.
- 3.2.10 Вартанова Е. Л. Теория СМИ / Е. Л. Вартанова. – М., 2009. – 488 с.
- 3.2.11 Іванов В. Ф. Держава та політика в інформаційному суспільстві / В. Ф. Іванов // Медіа-політика в інформаційному суспільстві : навч. вид. – К. : Акад. Укр. Преси ; Центр Вільної Преси, 2011. – С. 7–15.
- 3.2.12 Квіт С. Масові комунікації : підручник / С. Квіт. – К. : Видавн. дім “Києво-Могилян. акад.”, 2008. – 206 с.
- 3.2.13 Май М. Медіа-політика в інформаційному суспільстві / М. Май ; пер. з нім. В. Климченко, В. Олійник ; за ред. В. Іванова. – К. : Акад. Укр. Преси ; Центр Вільної Преси, 2011. – 286 с.
- 3.2.14 Мак'явеллі Нікколо. Державець, [пер. Є. В. Тарнавського]. - Харків : Фоліо, 2019. – 120 с.
- 3.2.15 Окинавская хартия глобального информационного общества // Дипломат. вестн. – 2000. – № 8. – С. 51–56.
- 3.2.16 Сиберт Ф. Четыре теории прессы / Ф. Сиберт, У. Шрамм, Т. Питерсон. – М. : Нац. ин-т прессы : ВАГРИУС, 1998. – 223 с.

3.3. Інформаційні ресурси в Інтернеті

- 3.3.1 Актуальні проблеми державної інформаційної політики в Україні [Електронний ресурс] : аналіт. зап. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/april08/3.htm>.
- 3.3.2 Бой без поля боя – война в 21 веке [Електронний ресурс]. / (По материалам корпорации RAND). – Режим доступу: <http://www.wplus.net/~kvn/gensec.htm>
- 3.3.3 Державна інформаційна політика і національні інформаційні ресурси [Електронний ресурс] : реферат. – Режим доступу: <http://www.refine.org.ua/pageid-982-1.html>.
- 3.3.4 Рада Європи: стандарти медіаплюралізму [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.mediasapiens.ua/material/rada-ievropi-standarti-mediaplyuralizmu>.

4. РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАБУТИХ СТУДЕНТОМ ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ

4.1. Оцінювання окремих видів виконаної студентом навчальної роботи здійснюється в балах відповідно до табл.4.1.

Таблиця 4.1.

Вид навчальної роботи	Мах кількість балів		Вид навчальної роботи	Мах кількість балів	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
2 семестр					
Модуль № 1 «Концептуально-прикладні аспекти інформаційної війни»			Модуль № 2 «Державно-правовий механізм інформаційної безпеки»		
Відповіді на практичних заняттях	$36 \times 4 = 12$	–	Відповіді на практичних заняттях	$46 \times 3 = 12$	$106 \times 3 = 30$

Виконання творчого/реферативного/науково-дослідного завдання	8	—	Виконання та захист контрольної (домашньої) роботи	8	40
Для допуску до виконання модульної контрольної роботи №1 студент має набрати не менше	15	—	Для допуску до виконання модульної контрольної роботи №2 студент має набрати не менше	15	—
Виконання модульної контрольної роботи №1	10	—	Виконання модульної контрольної роботи №2	10	—
Усього за модулем №1	30	—	Усього за модулем №2	30	—
Усього за модулями №1, №2				60	60
Іспит				40	40
Усього за дисципліною				100	

4.2. Виконані види навчальної роботи зараховуються студенту, якщо він отримав за них позитивну рейтингову оцінку.

4.3. Сума рейтингових оцінок, отриманих студентом за окремі види виконаної навчальної роботи, становить поточну модульну рейтингову оцінку, яка заноситься до відомості модульного контролю.

4.4. Підсумкова семестрова модульна оцінка у балах становить підсумкову семестрову рейтингову оцінку, яка перераховується в оцінки за національною шкалою та шкалою ECTS.

4.5. Підсумкова семестрова рейтингова оцінка в балах, за національною шкалою та шкалою ECTS заноситься до заліково-екзаменаційної відомості, навчальної картки та залікової книжки студента, наприклад, так: **92/Відм./A, 87/Добре/B, 79/Добре/C, 68/Задов./D, 65/Задов./E** тощо.

4.6. Підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни дорівнює підсумковій семестровій рейтинговій оцінці. Зазначена підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни заноситься до Додатку до диплома.

(Ф 03.02 – 01)

АРКУШ ПОШИРЕННЯ ДОКУМЕНТА

№ прим.	Куди передано (підрозділ)	Дата відачі	П.І.Б. отримувача	Підпис отримувача	Примітки
1	0302	25.05.21	Філарко Михаїл Олександрович		

(Ф 03.02 – 02)

АРКУШ ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ДОКУМЕНТОМ

№ пор.	Прізвище ім'я по-батькові	Підпис ознайомленої особи	Дата ознайом- лення	Примітки

(Ф 03.02 – 04)

АРКУШ РЕЄСТРАЦІЇ РЕВІЗІЇ

№ пор.	Прізвище ім'я по-батькові	Дата ревізії	Підпис	Висновок щодо адекватності

(Ф 03.02 – 03)

АРКУШ ОБЛІКУ ЗМІН

№ зміни	№ листа (сторінки)				Підпис особи, яка внесла зміну	Дата внесення zmіni	Дата введення zmіni
	Зміненого	Заміненого	Нового	Ануль- ваного			

(Ф 03.02 – 32)

УЗГОДЖЕННЯ ЗМІН

	Підпис	Ініціали, прізвище	Посада	Дата
Розробник				
Узгоджено				
Узгоджено				
Узгоджено				